

LÆRERVEJLEDNING: ALLE KAN SKABE FORANDRING

ARBEJD MED VERDENSMÅLENE OG ELEVERNES EGNE TILTAG OG FORANDRINGER FOR AT SKABE EN BEDRE VERDEN

Verdens ledere blev i 2015 enige om 17 mål, som skal være opfyldt i 2030. Officielt hedder målene 'Sustainable Development Goals', men i Danmark har vi valgt at kalde dem verdensmålene. For de er netop hele verdens mål. Alle kan være med til at sikre, at målene opfyldes – også danske skoleelever.

Målene har til opgave at udrydde fattigdom, sikre øget global lighed og en mere bæredygtig verden. Bæredygtighed skal i denne sammenhæng forstås bredt og handler om mere end klima og naturressourcer. Det dækker også over social og økonomisk bæredygtighed, medborgerskab, bekæmpelse af fattigdom og udviklingen i retning af en mere lige verden.

Målene har stor betydning for velfærd og fremgang over hele kloden, også i Danmark. Derfor bør Danmark gå forrest i arbejdet med verdensmålene – og derfor har skoler og dermed lærerne en vigtig rolle i forhold til at udbrede kendskabet til målene. Verdensmålene har betydning for den måde, verden udvikler sig på – den verden, der er fremtiden for danske skoleelever.

Det er skolens opgave at forberede eleverne på at leve og agere i en global verden. Eleverne skal lære at reflektere over lokale og globale problemstillinger, så de udvikler kompetencer til at forstå og involvere sig i lokale og globale anliggender. Arbejdet med verdensmålene er derfor relevant i alle folkeskolens fag. Arbejdet med verdensmålene kan inspirere eleverne til at tage stilling til deres eget liv og give dem viden om nogle af verdens største udfordringer. Samtidig får eleverne en forståelse af, hvordan de som globale medborgere er en del af både problemet og løsningen på verdens udfordringer, og hvordan de kan være med til skabe en mere bæredygtig verden og sikre, at vi når i mål med verdensmålene.

Alle små initiativer og forandringer er med til at presse på og rykke verden i en mere bæredygtig retning. I dette undervisningsmateriale finder du idéer til aktiviteter og metoder, I kan bruge i forbindelse med jeres arbejde med verdensmålene og jeres egne tiltag til at rykke verden i en mere bæredygtig retning.

KOM GODT I GANG: INTRODUKTION TIL VERDENS-MÅLENE

I dette afsnit findes opgaver, der introducerer verdensmålene, og får eleverne til at reflektere over målenes relevans.

Hvis eleverne ikke allerede har kendskab til verdensmålene, så start med at introducere dem. Du kan bruge nedenstående animationsfilm og PowerPoints:

Animationsfilm, der introducerer verdensmålene:

<https://heleverdeniskole.dk/verdenstimen/animationsfilm-om-verdensmalene/>

PowerPoints, der introducerer verdensmålene:

<https://heleverdeniskole.dk/bibliotek/powerpoint-verdensmalene/>

Billedbank med billeder, der relaterer sig til verdensmålene, som eleverne frit kan bruge:

<https://heleverdeniskole.dk/bibliotek/billedbank/>

Lad eleverne reflektere over, hvad der er de største problemer i deres lokalmiljø, i Danmark og i verden generelt. Lad eleverne tænke fra forskellige perspektiver. Lad dem for eksempel definere verdens problemer set fra deres eget

perspektiv, som statsminister i Danmark eller som fattig i et udviklingsland.

Lad efterfølgende eleverne færdiggøre følgende sætninger enten i mindre grupper med efterfølgende korte præsentationer i klassen eller som plenum-diskussion i klassen:

- Verdensmålene er vigtige for mig, fordi...
- Verdensmålene er vigtige for verdens fattigste fordi ...
- Verdensmålene er vigtige for klodens fremtid, fordi ...

Gør verdensmålene synlige og nemme at forstå

Udvælg i grupper dét verdensmål, som gruppen synes er vigtigst. Design selv et logo og/eller plakat, som promoverer og oplyser om verdensmålet. Lad mulige handlinger være en del af formidlingen – hvad kan man gøre for at sikre, at målet nås?

Fem skridt mod en bedre verden

Verdensmålene er for alle. Alle kan være med til at gøre deres

for at målene nås. Udvælg et mål – undersøg hvad målet betyder for andre. Spørg forældre, lokalsamfund eller andre elever på skolen. På baggrund af undersøgelsen skal grupperne komme med deres bud på tiltag, der kan fremme målet – både med fokus på deres lokalsamfund og i verden mere generelt.

Tale for forandring

Vi kan alle skabe forandringer. Greta Thunberg har fået børn og unge med på sin mission. Der var noget, hun var vred over, hun besluttede sig for at gøre noget og fik andre med.

Se en eller flere af Greta Thunbergs taler med eleverne. Efterfølgende kan I, i klassen tale om:

Hvad vil hun forandre?

Hvad vil hun gøre?

Hvordan vil hun gøre det?

Lad efterfølgende eleverne lave deres egen tale. De kan holde talen for resten af skolen, forældre eller besøge byens rådhus og holde taler for jeres lokale politikere.

Planer for forandring

Lad eleverne analysere sig frem til 3 ting, de gerne vil forandre. Brug skemaet som værktøj til, hvordan eleverne tænker, man kan udføre de valgte forandringer, og hvad det kræver.

	Idé 1	Idé 2	Idé 3
Idé til forandring	Eksempel: Synliggøre verdensmålene på vores skole – lave plakater med udvalgte verdensmål		
Hvad skal der til for at udføre idéen?	Eksempel: Snakke med skoleleder om hvor vi må hænge plakater op. Snakke med billedkunstlærer, om vi må lave det i timerne		
Hvem kan hjælpe os?	Eksempel: Forskellige lærere Mikkels far som er kunstner - vi spørger om han vil komme og hjælpe		
Hvem vil vi gerne overbevise? Og om hvad?	Eksempel: Vi vil sørge for, at alle både eleverne og forældre kender verdensmålene.		

Baseret på ovenstående analyse hvor eleverne har arbejdet med mulige konkrete forandringer, udvælger hver gruppe en idé, som de vil realisere.

Byg din drømmeby

Lad eleverne forestille sig, hvordan deres drømme-by ser ud.

Hvordan er byen bæredygtig? Hvordan skal byen organisere sig i forhold til uddannelse, lighed, klima og sundhed/trivsel? Eleverne kan tegne og/eller beskrive byen eller bygge den i pap eller andre materialer.

Find inspiration til opgaven i spejdernes katalog (side 22): <https://verdenstimen.dk/materiale/byg-en-bedre-verden/>

BYEN – ET ROLLESPIL OM FORANDRING OG FN'S VERDENSMÅL

Spillet BYEN handler om at skabe forandringer. Spillet giver eleverne rollen som forskellige grupper i en fiktiv by. Byen har blandt andet problemer med ulighed (verdensmål 10) og uddannelse (verdensmål 4). Grupperne i spillet har forskellige mål, der afspejler deres position i byen. Gennem spillet skal eleverne både tænke over, hvad de vil ændre, men også hvem der kan hjælpe dem til at skabe den ønskede forandring, og hvordan de konkret vil gøre det.

Spil spillet med klassen og arbejd efterfølgende med nedenstående opgaver, der tager udgangspunkt i nogle af de samme temaer som spillet. Opgaverne giver mulighed for at arbejde videre med fire udvalgte verdensmål i elevernes egen kontekst (verdensmål 4 om kvalitetsuddannelse, verdensmål 10 om mindre ulighed, verdensmål 13 om klimainsats og verdensmål 3 om sundhed og trivsel).

Accra, Ghanas hovedstad - Foto: Lotte Ærsøe / Oxfam IBIS

VERDENSMÅL 4 – KVALITETS- UDDANNELSE TIL ALLE

I rollespillet er det tydeligt, at skolegang betyder meget. Alle grupper i 'BYEN' har et mål, der på en eller anden måde handler om at få børn i skole. Også i Danmark er børns skolegang og muligheder for uddannelse en vigtig sag.

Forbered en event

Eventen skal handle om, at uddannelse er vigtig (og en menneskeret), og at det ikke er lige let for alle børn i verden at komme i skole - nogle børn må arbejde, inden de kan komme i skole, andre har lang vej at gå for at komme til en skole. Klassen skal indledningsvis forberede følgende:

- Tipskupon – tip en 10'er – med 10 udsagn om skole og uddannelse i verden
- En arbejdsstation – det kan for eksempel være sortering af legoklodser i farver og former
- En rute på for eksempel 1 km, som deltagerne kan sendes ud på – husk at markere den
- En skoleopgave – det kunne for eksempel være et antal matematikstykker (gerne så lette så alle kan lave dem) Billetter i 3 forskellige farver – fordeling: $\frac{1}{2}$ - $\frac{1}{4}$ - $\frac{1}{4}$ - som skjules i en pose

- Udstyr til at optage film og lyd – telefon, kamera eller diktafon
- Plancher eller lignende med baggrundsmateriale om verdensmål 4 (inddrag eventuelt dele af verdensmål 10). Inddrag konkrete cases.

Inspiration til baggrundsmateriale:

<https://verdensbedstenyheder.dk/verdensmaal/kvalitetsuddannelse/>

<https://verdensbedstenyheder.dk/verdensmaal/mindreulighed/>

<https://heleverdeniskole.dk/de-17-maal/>

Inspiration til cases:

Fatoumata fra Burkina Faso:
<https://heleverdeniskole.dk/fatoumata/>

Ngor og Chan fra Sydsudan:
<https://heleverdeniskole.dk/ngor-og-chan/>

Eswin fra Guatemala:
<https://heleverdeniskole.dk/eswin/>

Karefa fra Sierra Leone:
<https://heleverdeniskole.dk/karefa/>

Beskrivelse af forløb:

Klassen gennemfører eventen

med en udvalgt gruppe. Det kan for eksempel være en skoleklasse, en gruppe forældre, lærere eller en gruppe af byens politikere eller en tilfældigt sammensat gruppe.

Selve eventen kan gennemføres på 1 lektion.

- Deltagerne udfylder først tipskuponen og afleverer den igen (10 min)
 - Derefter trækker de en billet
 - Selve skoleopgaven præsenteres og rød og blå billet instrueres: (5 min)
- $\frac{1}{4}$ (fx rød billet) skal først arbejde i 10 min, før de kan gå i gang
- $\frac{1}{4}$ (fx blå billet) skal først gennemføre ruten på 1 km, før de kan gå i gang
- $\frac{1}{2}$ (fx gul billet) kan gå i gang med det samme

- Der regnes, arbejdes og gås/løbes: (15 min)
- Opgaverne afleveres
- Afslutning/evaluering: Tid til at se plancher og evaluere. Deltagerne sætter ord på, hvad de har været mest opmærksom på i forløbet (10 – 15 min).

Ansvarsområder under eventen:

- Tipskupon
- Trækning af billetter
- Skoleopgave
- Arbejdsstation

- Sende dem der skal gå af sted på afmærket rute
- Filme forløb og de enkelte dele – der skal fx nogen med på ruten
- Optage deltagernes udsagn om det, de har været mest opmærksomme på

Klassens evaluering og videre arbejde:

Drøft i klassen, om eventen gik som planlagt.

Snak også om deltagernes svar på tipskuponen og den afsluttende evaluering.

Var det en god måde at skabe opmærksomhed på verdensmål 4?

Desuden kan I:

- Gentage eventen med andre grupper på skolen eller i det offentlige rum.
- Redigere film og lyd fra eventen og præsentere filmen for resten af skolen, forældrene, lægge den på skolens intra eller på anden måde offentliggøre den.
- Skrive en artikel/reportage til skoleblad og/eller lokalavis om eventen og emnet.

Guarani-skole i Bolivia - Foto: Lise Josefsen Herman

VERDENSMÅL 10 – MINDRE ULIGHED

Rollespillet viser, at der er stor forskel på livsvilkår for mennesker i 'BYEN.' Danmark betragtes som et af de mest lige samfund i verden. Alligevel er der også her i landet forskel på livsvilkår og muligheder.

Skab opmærksomhed på hjemløse

Vi har valgt at lægge temaet om ulighed lidt væk fra børnenes eget univers og ud i det offentlige rum. Eleverne kan have læst og hørt om hjemløse og er måske stødt på nogle i deres hjemby eller på besøg i andre byer.

Hvad har et menneske brug for – for at kunne leve et værdigt liv?

Som forberedelse til arbejdet med hjemløse er det en god ide at overveje spørgsmålet om, hvad der er vigtigt for et menneske. Det kunne gøres således:

1. Brug 5 -10 minutter på at tænke over, hvad DU SELV mener. Hvad er det vigtigste for et menneske, så det kan leve et godt liv.

I denne opgave er der ikke noget, der er rigtigt eller forkert. Men du skal overveje, HVORFOR du synes, som du gør, og kunne argumentere for dine synspunkter.

2. Klassen deles op i grupper. Hver gruppe skal udvælge de 10 ting, som gruppen mener, er vigtigst for, at mennesker kan leve et godt liv.

Sådan gør I:

- en af jer er ordstyrer
 - I tager en runde, hvor ALLE på skift præsenterer deres forslag
 - en af jer skriver alle gruppens forslag ned
 - først finder I ud af, om der er nogle punkter, I er enige om fra starten
 - derefter må I diskutere jer frem til resten af punkterne
 - I skal nå frem til 10 punkter, som der er størst mulig enighed om i gruppen
3. Samme fremgangsmåde bruges i næste runde, hvor hver gruppes punkter gennemgås i klassen, så I til slut har 'Klassens 10 punkter'.

Lav en oplysningskampagne om hjemløse

Klassens kampagne kan være en udstilling med tekst og billeder, en film, en radioudsendelse/podcast, en

avis, et teaterstykke, en sang eller måske en kombination.

- Før I kan lave jeres produktion, må I undersøge emnet. Lav en brainstorm i klassen med alle de punkter, I gerne vil vide noget om – for eksempel hvad er en hjemløs? hvor mange hjemløse er der i Danmark? hvor sover de? hvordan får de mad? er hjemløse gamle eller unge?
- Find informationer på nettet eller i bøger (se nedenstående liste)
- Organisationer som for eksempel Røde Kors og Kirkens Korshær har væresteder og herberger, hvor hjemløse kan komme og sove og/eller få et måltid mad og en kop kaffe. I kan tjekke deres hjemmesider. Prøv eventuelt at få et interview.
- Drøft i klassen, hvem der er målgruppen for jeres kampagne – er det andre elever, forældre, kommunens politikere eller andre?

- Inddrag opgaven om, hvad et menneske har brug for, for at leve et værdigt liv. Har hjemløse et værdigt liv? Hvorfor/hvorfor ikke.
- Den valgte produktion kan med fordel organiseres som gruppearbejde, der samles til sidst.

Inspiration til baggrundsmateriale:
De store fagbøger: "Hjemløse" skrevet af Helle Hinge

<https://www.udsatte.dk/indsatsomrader/hjemloeshed/>
<http://www.husforbi.dk/undervisning/hvad-er-en-hjemloes/>

<https://www.kirkenskorshaer.dk/dem-hjaelper-vi/>

Efter oplysningskampagnen
Diskutér afslutningsvis i klassen om og hvordan jeres oplysningskampagne har været med at udbrede kendskabet til verdensmål 10 om mindre ulighed og om emnet hjemløse.

Cambodia - Foto: Kimlong Meng / Oxfam Novib

VERDENSMÅL 13 – KLIMAINDSATS

rollespillet 'BYEN' handler ikke så meget om den direkte klimaindsats. Men målet er vigtigt, fordi det ofte er verdens fattigste, der rammes hårdest af klimaforandringerne. Desuden gælder verdensmålene jo for alle lande, så det betyder også noget, at eleverne overvejer egne handlemuligheder.

Hvor bæredygtig er din skole?

På en skole skal der bruges mange ressourcer som for eksempel bøger, papir og computere. Mange skoler har en kantine eller en slags madordning. Det er vigtige og nødvendige ressourcer. Men ligesom i samfundet i øvrigt er det en god øvelse at undersøge, om der er noget, der kan gøres mere bæredygtigt. Det er selvfølgelig en opgave, som kræver en aftale med ledelse/sekretær/kantine.

I kan blandt andet undersøge:

Strømforbrug – for eksempel bruger I sparepærer, er computere i dvaletilstand, når de ikke bruges, slukkes lyset i lokaler, der ikke bruges, er der køleskabe i klasselokaler
Papirforbrug – bruger skolen genbrugspapir, hvor mange kopier tages der, hvor mange hæfter bruger I

Affaldssortering – sorterer skolen affald (papir, plastik, mad for eksempel)

Vandforbrug – toiletter, vandhaner

Kantinen – er maden økologisk, er der retter uden kød, prøver skolen at undgå madspild

Vælg jeres indsats:

Lav en samlet vurdering af jeres undersøgelse. På en skala fra 1 til 10, hvor bæredygtig er jeres skole? På de fleste skoler vil der nok være plads til forbedringer.

- Vælg den/de områder, som I gerne vil forbedre
- Hvordan vil I gøre opmærksom på indsatsen?
- Plakater,
- artikel i skoleblad eller
- på intra, en film, som kan vises til andre på skolen,
- punkt på elevrådsmøde
- eller.....

Skal andre uden for skolen kende til jeres planer?

Inspiration til

baggrundsmateriale:

<https://verdensbedstenyheder.dk/verdensmaal/klimaindsats/>

Jennifer fra Colombia:

<https://heleverdeniskole.dk/laeseraketten/jennifer/>

Plastik – kend dit skrald:

<https://www.youtube.com/watch?v=upAR8-SYgzk&feature=youtu.be/>

Pas på vandet:

<https://www.aarhusvand.dk/om-os/visit-aarhus-vand/skoler/undervisningsmateriale/> (s 17 i elevhæftet "Det blå guld")

Klassens evaluering og videre arbejde:

- Var det en god måde at arbejde med verdensmål 13 set fra et lokalt udgangspunkt?
- Kunne I blive enige i klassen om punkterne?
- Fik I opbakning på skolen fra andre elever, lærere, ledelse?
- Vil I gerne arbejde videre med indsatsen?

I kan også:

- Snakke om genbrug af tøj, genbrugsbutikker, loppemarked og om, hvordan I selv kan genbruge og redesigne jeres gamle tøj: <https://heleverdeniskole.dk/laeseraketten/giv-dit-toj-nyt-liv/>
- <https://www.rodekors.dk/skole/act-kluns/>
- Undersøge emnet plastik, herunder plastik i vores hverdag, plastik i verdenshavene, genbrug, affaldssortering af plastik: Mange artikler om plastik: <https://plasticchange.dk/videnscenter/>
- Plastikkolen: <https://plasticchange.dk/knowledge-view/plastikkolen-korte-film-om-plastik/>
- Hvad stiller vi op med alt den plastik? <https://unesco-asp.dk/undervisningsmateriale/baeredygtig-udvikling/hvad-stiller-vi-op-med-al-den-plastik/>
- Et samlet forløb, hvor der for eksempel indgår en mini-undersøgelse af plastikforbrug: <https://unesco-asp.dk/wp-content/uploads/2018/05/Arbejdsark-1-BU-mellemtrin-miniundersogelse-af-plastikforbrug-final.pdf/>
- Strikke jeres egne vaskeklude og karklude – mange vaske og karklude indeholder mikroplast. Derfor er det mere bæredygtigt med hjemmestrik. Få hjælp af jeres lærer – måske vil forældre og/eller bedsteforældre også være med. <http://susanne-gustafsson.dk/strik-selv-dine-klarklude/> - eller lav jeres egne mønstre

Atlanterhavet udfor storbyen Accra, Ghana Foto Lotte Ærsøe /Oxfam IBIS

VERDENSMÅL 3 – SUNDHED OG TRIVSEL

Verdensmål 3 handler om bedre sundhed for alle mennesker i verden. Om at færre mennesker skal dø af malaria, forurenet vand og mangel på læger og hospitaler. Emner som rygning og alkohol hører med. Men også et emne som mobning er vigtigt, da det handler om mental sundhed.

Mindre mobning – ja tak

Børn der er ensomme og ikke har nogen venner eller måske endda drilles/mobbet har det ikke godt. De trives ikke. Selv om det måske foregår i skolen, så påvirker det også livet i fritiden og i familien.

Hvad er en god klassekammerat?

I en skoleklasse behøver alle ikke at være bedste-venner. Men at være en god klassekammerat er til gengæld nødvendigt. Hvordan vil I gerne have det i jeres klasse?

- Hver elev bruger 5 minutter på at overveje, hvordan en god klassekammerat er
- Klassen deles i grupper – hver gruppe laver en liste på 5 punkter, som der er mest enighed om
- Derefter samles hele klassen og bliver enige om klassens 5 punkter til en god klassekammerat

- De 5 punkter skal være synlige i klassen – for eksempel plakater med flotte bogstaver, tegninger, malerier
- Skal der ske noget særligt for at markere, at I har vedtaget de 5 punkter:
 - Skal I holde en fest
 - Skal I holde en hyggeaften
 - Skal I have en fælles aktivitet i et af dagens frikvarter eller bare 1-2 gange om ugen
 - Eller en anden ide?
- Eftertanker: Skriv historier, lav en digtsamling, et teaterstykke eller en lille video, som handler om ensomhed, fællesskab og/eller jeres nye punkter.

Spred budskabet

Måske kan andre blive inspireret af jeres arbejde. I kunne formidle jeres punkter og jeres eftertanker for andre klasser på skolen, forældre eller skrive om det i avisen.

Har jeres skole en trivselsplan?

En skoles lærere og ledelse har ansvar for, at der er et godt miljø på skolen. Find ud af om jeres skole har en plan for trivsel og omgangstone og en

3 SUNDHED OG TRIVSEL

plan for, hvad der skal ske, hvis en elev bliver mobbet.

- læs planen, hvis den findes. Måske har I forslag til ændringer lav et interview med skoleinspektøren og fortæl om jeres arbejde og overvejelser
- skriv et indlæg i skolebladet eller på intra
- HVIS skolen ikke har en trivselsplan eller noget der ligner, så kan I tage initiativ til, at der bliver udarbejdet én – I kan eventuelt tage det op i elevrådet.

Inspiration til baggrundsmateriale

Mange organisationer har fokus på trivsel og arbejdet mod mobning: Tjek hjemmesider for Børns Vilkår, Børnerådet, Red Barnets kampagne "Fri for mobberi".